

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
ข้อมูล ณ วันที่ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายอนันต์ หาจิต

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๔๔๔/๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

โทรศัพท์ ๐๘๙-๐๘๙-๗๖๔๘ Facebook อนันต์ หาจิต Line

เกิด พ.ศ. ๒๕๑๗ ปัจจุบันอายุ ๕๑ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สถาบันการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

คณะ/สาขาวิชา -

๖. อาชีพปัจจุบัน

☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ รับจ้าง

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๓,๐๕๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว และปลา

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๓ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้ของนายอนันต์ หาจิต ประกอบไปด้วยแปลงเรียนรู้ ด้านข้าว และด้านปลา รวมถึงการทำ
การเกษตรผสมผสาน ซึ่งแปลงเหล่านี้จะมีการผลิตตามฤดูกาล พร้อมกับมีการผลิตที่ปลอดภัย ตรงตามการผลิต
ของมาตรฐานสินค้าเกษตร สามารถใช้สาริต และฝึกปฏิบัติได้จริง ซึ่งมีเกษตรกรหลายรายที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้
และใช้แปลงเหล่านี้ฝึกปฏิบัติจริง

๑. แปลงเรียนรู้เรื่อง ข้าว

๒. แปลงเรียนรู้ เรื่อง ปลา

๓. แปลงเรียนรู้ เรื่อง เกษตรผสมผสาน

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง การผลิตข้าวครบวงจร
สามารถเข้ามศึกษาเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้ ดังนี้

๑. การไถและการเตรียมดิน
๒. การเก็บและดูแลรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว
๓. การเลือกใช้พันธุ์ข้าวให้เหมาะสมกับพื้นที่ปลูก
๔. การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตการทำนาข้าว
๕. การบริหารจัดการแมลง/ศัตรูพืชในนาข้าว
๖. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
๗. การไถกลบตอซังในนาข้าวและอัดฟางเพื่อลดการเผา
๘. การลดการใช้สารเคมีด้วยเทคนิคทางธรรมชาติ
๙. การแปรรูปข้าวเพื่อการจำหน่าย

ฐานเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง เกษตรผสมผสาน / เศรษฐกิจพอเพียง
สามารถเข้ามศึกษาเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้ ดังนี้

๑. การบริหารจัดการพื้นที่อย่างรู้คุณค่า
๒. การปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน
๓. เศรษฐกิจพอเพียง
๔. การจัดการวัสดุเหลือใช้ในภาคเกษตรอย่างคุ้มค่า

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง การเลี้ยงปลา
สามารถเข้ามศึกษาเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้ ดังนี้

๑. การเลี้ยงปลาน้ำจืด
๒. เทคนิคการลดต้นทุนหัวอาหารปลา
๓. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
๔. การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ภาคเกษตร

ฐานเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง การจัดการดินและปุ๋ย

๑. การไถกลบตอซังในนาข้าว
๒. การใช้ปุ๋ยพืชสดในนาข้าว (ปอเทือง)
๓. การทำปุ๋ยหมักจากมูลสัตว์ (ไก่/วัว/แกลบ/ฟางข้าว)
๔. การทำน้ำหมักชีวภาพจากเศษปลา
๕. เทคนิคการลดการใช้ปุ๋ยเคมีด้วยการหมุนเวียนวัสดุเหลือใช้ในพื้นที่
๖. การเลือกพันธุ์พืชปลูกให้เหมาะสมกับพื้นที่

๓. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

๓.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตรที่ ๑ เรื่อง เทคโนโลยีการผลิตข้าวครบวงจร

เป็นการให้คำปรึกษาตั้งแต่เริ่มทำการเพาะปลูกจนถึงการแปรรูป จุดเริ่มต้นของกิจกรรมนี้มาจากการที่ตำบลหมอนางมีพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่จึงเป็นชาวนาเป็นหลัก ปัญหาที่พบส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการปลูกข้าวเป็นหลัก โดยเนื้อหาจะเน้นตั้งแต่ การเตรียมดินปลูก การเลือกพันธุ์ข้าวให้เหมาะกับพื้นที่ การดูแลรักษา เทคนิคการป้องกันโรคและแมลงศัตรูข้าว ไปจนถึงการเก็บ

เกี่ยวและแปรรูปข้าว โดยที่นี้จะมีการคัดแยกเมล็ดข้าวก่อนนำเข้าสี (โรงสีชุมชนขนาดกลาง) เพื่อลดอัตราการสึกหรอของเครื่อง และมีการแปรรูปใส่ถุงพลาสติกด้วยเครื่องขึ้นอัดอากาศ โดยศูนย์จะมีรายได้จากการรับสีข้าวและแปรรูปข้าวสารจากชาวบ้านที่มาใช้บริการ และในส่วนของรำข้าว ข้าวปลายและแกลบ ยังสามารถนำมาขาย เป็นอาหารปลาและไก่ และยังเป็นส่วนผสมของปุ๋ยหมักได้ด้วย

หลักสูตรที่ ๒ เรื่องการทำปุ๋ยหมักเพื่อลดต้นทุน

หลักสูตรนี้ จะสอนในเรื่องของการนำวัสดุเหลือใช้มาทำเป็นปุ๋ยหมักต่าง ๆ การบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ นำมาใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ศพก. แห่งนี้มีพื้นที่กว้างขวาง และมีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยแต่ละกิจกรรมมีเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรหลงเหลือในกระบวนการผลิตสุดท้ายเสมอ เศษวัสดุทางการเกษตรที่พบ คือ ฟางข้าว แกลบ รำ ชากปลาที่ตายในบ่อ มูลสัตว์ เช่น ไก่ และ วัว เศษพืชผักต่างๆ สามารถนำมาเข้ากระบวนการหมักได้เป็นอย่างดี เพื่อลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมีในพื้นที่ และสามารถเผยแพร่แก่ผู้สนใจนำไปปรับใช้ได้ด้วยตนเอง

หลักสูตรที่ ๓ เรื่องการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

หลักสูตรนี้มุ่งเน้นเรื่องการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนอันดับแรกคือ เรื่องของลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรต้นแบบมีองค์ความรู้ที่สามารถนำการสังเกตธรรมชาติของพฤติกรรมสัตว์ที่แวดล้อมมาใช้ในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และติดตามการพยากรณ์อากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาประเมินความเป็นไปได้ในการพยากรณ์โรคและแมลงที่อาจเกิดในแปลงได้อย่างสอดคล้องและทันเหตุการณ์

หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตร เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง

หลักสูตรนี้ เป็นหลักสูตรในการทำการเกษตรแบบผสมผสานบนพื้นฐานของการทำเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำหลักทฤษฎีใหม่มาใช้ในการแบ่งพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้แห่งนี้มีการปรับเปลี่ยนที่นาเป็นบ่อเลี้ยงปลาเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ และเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านประมงของอำเภอนสนิมแห่งหนึ่ง กิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์ ถูกออกแบบมาเพื่อสร้างความเกื้อกูลกันและกัน แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการพื้นที่ทำการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด โดยแต่ละกิจกรรมสามารถเป็นรายได้หมุนเวียนให้กับเกษตรกรต้นแบบ ทั้งยังเป็นแนวทางการสร้างอาชีพให้กับชุมชนอีกด้วย

หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตร เรื่องการใช้และดูแลรักษาเครื่องจักรกลการเกษตร

ในหลักสูตรนี้ ศพก. มีความพร้อมเรื่องเครื่องจักรกลการเกษตรทั้งที่เป็นทรัพย์สินของเกษตรกรต้นแบบเอง และของเกษตรกรใกล้เคียง ในการให้คำปรึกษาด้านการดูแลรักษาและการใช้งานให้เหมาะกับพื้นที่เกษตรหากเกษตรกรและผู้สนใจเข้ารับรู้ จะสามารถประเมินได้ว่า ลักษณะดินและพื้นที่ประเภทนี้ การปลูกพืชชนิดนี้ ต้องใช้วิธีการใดแบบใด

หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมานาน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง มีการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสม มีการปลูกพืชอย่างหลากหลาย หมุนเวียนกันไป มีพืชในพื้นที่ตลอดปี ไม่เคยขาด ทำให้เกิดความหลากหลายและไม่ขาดแคลน การถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สนใจ โดยการปฏิบัติจริง บรรยายในภาคการปฏิบัติ ควบคู่กับหลักวิชาการในการปฏิบัติ

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

๕.๑ ร่วมกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ ร่วมถึงการใช้พื้นที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในการทำกิจกรรมต่างๆ

๕.๒ ร่วมกับ กศน. ตำบลหมอนนาง จัดอบรมด้านการเกษตรให้กับนักเรียน กศน. รวมถึง การใช้พื้นที่ ศพก. ให้การจัดอบรม

๕.๓ ร่วมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร รวมถึงใช้พื้นที่ ศพก. ในการจัดอบรม

๕.๔ ร่วมกับสถานศึกษาในการจัดทำงานวิจัยด้านการผลิตข้าวต่าง ๆ โดยใช้แปลงภายในศูนย์เรียนรู้ในการจัดทำเกี่ยวกับงานวิจัย

๕.๕ ร่วมกับที่ว่าการอำเภอพนสนิมคม ขอใช้สถานที่ ศพก. ในการจัดการประชุม และจัดประชาคม

๕.๖ องค์การบริหารส่วนตำบลหมอนนาง ขอใช้สถานที่ ศพก. ในการจัดการประชุม และจัดประชาคม และจัดอบรมแก่เกษตรกรในพื้นที่

[illegible]

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

การประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้เริ่มตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย ที่ดำเนินการต่อ ๆ กันมาตามวิถีความเป็นอยู่ของคนไทย ซึ่งเป็นการถ่ายทอดวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญา โดยเฉพาะอาชีพการทำนา ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนที่หลากหลาย ซึ่งได้รับการถ่ายทอดเรียนรู้มาจากพ่อแม่ในการประกอบอาชีพการทำนา ส่วนตัวชอบการเรียนรู้ และมักแสวงหาความรู้เสมอ และด้วยความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และสังคม จึงต้องมีการปรับตัวเรียนรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์ จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีการผลิตใช้เครื่องจักรกลแทนแรงงานคนและสัตว์ ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นต้องมองความเปลี่ยนแปลงรอบข้างก้าวให้ทันโลกปัจจุบัน แต่ก็ต้องไม่ทิ้งอดีต ต้องมีการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มีการนำเอาแนวพระราชดำริของในหลวงร.๙ มาปฏิบัติ ยึดหลักตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง พออยู่ พอกิน พึ่งพาตนเอง เมื่อเรามีพอยู่พอกินในครอบครัว แบ่งปันให้เพื่อนบ้าน และถ้าเรามีมากเกินพอเราก็สามารถขายได้ ถ้าทุกบ้านทุกครอบครัวช่วยกันทำเราก็จะพึ่งตนเองได้เกิดความมั่นคง ยังยืนต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน ซึ่งเราจะผลิตพืชเชิงเดียวอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อลดความเสี่ยงในเรื่องของรายได้ ให้สามารถมีรายได้ตลอดทั้งปี

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาแรงงาน เป็นสิ่งที่เป็ปัญหาหลักของเกษตรกรในปัจจุบัน มีแนวคิด อยากจะกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน แต่ก็ยังขาดความสนใจจากคนในชุมชน และเครื่องจักรกลทางการเกษตร ก็เป็นปัญหา จึงทำให้ต้องใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ เพื่อลดปัญหาด้านแรงงาน

๑.๒ รายละเอียดของการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ ในพื้นที่จะเป็นการร่วมกันบูรณาการกับหน่วยงานที่สามารถให้การช่วยเหลือได้ และชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจ ดำเนินการในจุดที่เครื่องจักรไม่สามารถทำงานได้

การลดต้นทุนการผลิต มีการวางแผนการผลิตเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมให้มีรายได้ตลอดทั้งปี โดยเน้นให้กิจกรรมมีความเกี่ยวพันกันทางด้านสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการใช้พื้นที่การเกษตรให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด (BCG Model) กล่าวคือ เลี้ยงวัว เลี้ยงไก่ แล้วนำมูลสัตว์ที่ได้เป็นอาหารของปลาในบ่อที่เลี้ยงไว้จำหน่าย หรือนำไปใส่พืชผักสวนครัวที่ปลูกไว้ ในศูนย์มีเครื่องสีข้าวชุมชนซึ่งทางศูนย์จะสีให้ฟรี เพราะถือว่าได้ปลายข้าวรำ ซึ่งรำนนำไปเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เมื่อถึงเวลาขายปลาจะดูตุน้ำในบ่อออก ปล่อยใส่ท้องนา หรือรดน้ำ

พืชผักสวนครัว ประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องหัวอาหารและยังได้ปุ๋ยจากน้ำในบ่อปลาให้ต้นข้าวและพืชผักในสวนแบบ ไม่เสียเปล่า (Circular Economy/Green Economy) เป็นการดำเนินการรูปแบบ Zero Waste ใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดปริมาณขยะทางการเกษตร ก่อให้เกิดการลดต้นทุนสูงสุด

การลดการระบาดของศัตรูพืชและโรคพืช ทำการเกษตรแบบหมุนเวียน หลากหลาย มีการบริหารจัดการแบบ ผสมผสาน ตรวจวิเคราะห์ดินตามหลักวิชาการ และใช้พืชปุ๋ยสด ปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อความอุดมสมบูรณ์ และเพิ่มปริมาณผลผลิต และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมในการบริหารจัดการ ด้วยการส่งเสริมประสบการณ์ในการทำเกษตร อย่างยาวนาน ในการปลูกข้าวจะมีเทคนิคในการสังเกตแมลงภายในแปลงที่ทำให้เราสามารถป้องกันได้อย่างทันท่วงที ที่สามารถสังเกตได้จากธรรมชาติ โดยสังเกตจาก

๑. นกกระยาง หากในช่วงที่เราปลูกข้าว หรือทำบ่อปลา หากในช่วงนั้นเราเห็นนกกระยาง ๑ - ๒ ตัว แสดงว่า นาข้าว และบ่อปลาเรายังปกติ แต่หากช่วงที่มีนกกระยางประมาณ ๑๐ ตัวขึ้นไป คือเยอะมากกว่าปกติ จะรู้ได้ทันทีว่าในช่วงนั้นในนาข้าวมีแมลง หนอน ตั๊กแตน ฯลฯ ในพื้นที่นา หรือในบ่อปลามีน้ำเสีย ออกซิเจน น้อย คุณภาพน้ำไม่ดี เพราะกุ้งฝอยจะลอย ทำให้เราเห็นนกกระยางมากกว่าปกติ ซึ่งจะช่วยให้เราป้องกันและกำจัด ศัตรูพืชได้อย่างทันท่วงที หรือช่วยให้เราแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำก่อนที่จะสร้างความเสียหายในปริมาณที่มาก

๒. นกปากห่าง ซึ่งเป็นนกที่จะช่วยเราเก็บหอยเชอรี่ ช่วยประหยัดค่าแรง ถ้าช่วงไหนที่นกปากห่าง เยอะ แสดงว่าในช่วงนั้นหอยเชอรี่เยอะ

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมพื้นที่จำนวนมาก จึงมีการนำเครื่องจักรกลเข้ามาช่วยในการ ประกอบกิจกรรมการเกษตร เพื่อลดปัญหาด้านแรงงานที่หายากในพื้นที่ จึงนำเทคโนโลยีเครื่องจักรกลเข้ามาใช้ ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการผลิต ไปจนถึงกระบวนการเก็บเกี่ยวผลผลิต

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

นายอนันต์ หาซิด มีพื้นที่ในการทำนาข้าวทั้งสิ้น ๑๕๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ของตนเอง ๓ ไร่ และพื้นที่เช่า ๑๔๗ ไร่ โดยมีหลักในการเลือกพันธุ์ข้าวจากปัญหาที่พบในพื้นที่ จากการเรียนรู้และลองผิดลองถูก จนทำให้รู้และเข้าใจปัญหาของพื้นที่ นำไปสู่การเลือกข้าวที่เหมาะสมโดยยังคงอาชีพการทำนาข้าวไว้ได้ เนื่องจากพื้นที่ทำนาข้าวมีความแตกต่างของพื้นที่จากปัญหา มีการนำดินตรวจหาค่าวิเคราะห์ดิน พบว่า ดินมีไนโตรเจนสูง เนื่องจากแหล่งน้ำทำนามีการปนเปื้อนจากมูลสุกร ส่งผลให้มีการนำพันธุ์ข้าวที่ต้องการไนโตรเจนสูงมาปลูก ในแปลงนั้นเพื่อลดต้นทุนด้านการใส่ปุ๋ยยูเรีย (๔๖-๐-๐) ในข้าว สำหรับพื้นที่ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากมูลสุกร ก็เลือกข้าวพันธุ์อื่น ๆ ที่ไม่ต้องการไนโตรเจนสูงทำให้เกิดการประหยัดต้นทุนด้านการใส่ปุ๋ยจนแทบจะไม่ได้ใส่ปุ๋ย ในแปลงนา

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๕ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว	พื้นที่ปลูกจำนวน	๑๕๐	ไร่
๑.๒) ผักสวนครัว	พื้นที่ปลูกจำนวน	๒	งาน

- ๑.๓) ผักก้านจอบ พื้นที่ปลูกจำนวน ๓ ไร่
 ๑.๔) เตยหอม พื้นที่ปลูกจำนวน ๐.๕ งาน
 ๑.๕) ชะอม พื้นที่ปลูกจำนวน.....(ไร่-งาน-วา)
 ๑.๖) บ่อบัวกินสาย พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ (งาน)
- ๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีหลากหลายชนิด ประกอบด้วย
- ๒.๑) ปลาเบญจพรรณ จำนวน ๑๐ (บ่อ)
- ๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย
- ๓.๑) โคเนื้อ จำนวน ๗ (ตัว)
 ๓.๒) เล้าไก่ จำนวน ๑๐,๐๐๐ (ตัว)
- ๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. ประกอบด้วย
- ๔.๑) ไม้ป่า จำนวน ๓ ไร่
- ๒.๒) ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)
- ๑) สินค้า ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้
- ๑.๑) ค่าเตรียมดิน เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๒) ค่าเมล็ดพันธุ์ เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๓) ค่าจ้างทำร่องน้ำ เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๔) ค่าแรงงานหว่านข้าว เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๕) ค่าสารคุมวัชพืช เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๖) ค่าจ้างฉีดยากำจัดวัชพืช เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๗) ค่าสารกำจัดเชื้อราและแมลงศัตรูพืช เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๘) ฮอร์โมน เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๙) ค่าจ้างฉีดยา เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๑๐) ค่าสารกำจัดเชื้อราและแมลงศัตรูพืช (๒) เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๑๑) ค่าเก็บเกี่ยว เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๑๒) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงสูบน้ำ เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 ๑.๑๓) ค่าเช่าที่ดิน เป็นเงิน.....บาท/ไร่
 รวมต้นทุนการผลิตบาท/ไร่
 รายได้บาท/ไร่
- ๒.๓) รายได้ของเกษตรกรรต้นแบบ มีดังนี้
- ๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)
 ได้จากอะไรบ้าง ระบุ จำหน่ายผัก
 เฉลี่ยรายได้วันละ ๓๐๐ บาท/วัน
- ๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
 ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....
 เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....บาท/สัปดาห์
- ๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
 ได้จากอะไรบ้าง ระบุ การเลี้ยงไก่ไข่
 เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๖,๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ปลา และข้าว

ปลา เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท/ปี (พื้นที่ ๖๐ ไร่)

ข้าว ทำ ๒ รอบ เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกรรวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ รวมถึงเพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ โดยมี เป้าหมาย คือ เป็นแหล่งเรียนรู้ชีวิตที่สามารถให้ผู้เข้ามาศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

มีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานวิชาการหรือมหาวิทยาลัยเพื่อขยายผลงานวิจัยสู่เกษตรกรในพื้นที่ และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรที่สนใจ

๑. โครงการ: ประสิทธิภาพของพันธุ์ข้าวไทยต่อการลดการปลดปล่อยก๊าซมีเทนจากนาข้าวโครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้ จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ มหาวิทยาลัยบูรพา

๒. โครงการ : การสำรวจ เก็บรวบรวมและอนุรักษ์ข้าวพื้นเมืองในอำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้ จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ มหาวิทยาลัยบูรพา

๓. โครงการ: ลักษณะกายวิภาค สัณฐานวิทยา สรีรวิทยาและสารคดหลังจากรากข้าวต่อการปลดปล่อยก๊าซมีเทน โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้ จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ มหาวิทยาลัยบูรพา

๔. โครงการ : การศึกษาแบบแผนประชากรจุลินทรีย์ที่อาศัยร่วมในรากข้าวและความเกี่ยวข้องเนื่องในการปลดปล่อยก๊าซมีเทน โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้ จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ มหาวิทยาลัยบูรพา

๕. โครงการ : ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและคุณค่าทางโภชนาการของข้าวพื้นเมืองในอำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้ จากเงินอุดหนุนรัฐบาล (งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ มหาวิทยาลัยบูรพา

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

ดำเนินกิจกรรมภายในศูนย์ โดยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ลดการใช้สารเคมี และปรับประยุกต์ใช้ฮอร์โมนพืช น้ำหมักชีวภาพ แทนการใช้สารเคมี สามารถลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี และลดต้นทุนการผลิตได้ มีการใช้วัตถุดิบต่าง ๆ อย่างรู้คุณค่า ในรูปแบบ Zero Waste

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของพื้นที่ของตนเองได้ ให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่มาขอความคิดเห็นโดยเกษตรกรจะเดินทางมาที่ศูนย์เพื่อมาขอรับความรู้ หรือหาแนวทางแก้ไขปัญหา เป็นระยะเวลากว่า ๑๐ ปี

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

เนื่องจากเป็นประธานศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลหมอนนางเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ จากประสบการณ์จริงแก่พี่น้องเกษตรกรในชุมชน หรือผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้เป็นวิทยากรบรรยายให้หน่วยงานต่าง ๆ

- เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตัวแทนเกษตรกรร่วมกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในการอบรมรับความรู้ด้านการเกษตร แจกข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร รับเรื่องร้องเรียนต่างๆ ประสานกับหน่วยงานต่างๆ

- ร่วมกับเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล และศูนย์เรียนรู้การเกษตรตำบลทุ่งขวางและหนองขยาด จัดทำศูนย์เรียนรู้การทำนาโยน

- จัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และแปลงรวบรวมพันธุ์ข้าว

- จัดทำแปลงทดสอบ ทดลอง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ

- จัดตั้งกลุ่มชาวนาตำบลหมอนนาง เพื่อพัฒนาการผลิตข้าว

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ให้บริการด้านการแก้ไข้ปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไข้ปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ เช่น ปัญหาสภาพดิน และการแก้ไข้ดินในลักษณะต่าง ๆ ปัญหาด้ำนน้ำ น้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการ การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ การเกษตร เป็นต้น

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ได้รับสนับสนุนแผ่นพับและบอร์ดความรู้ต่าง ๆ จากหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการ สามารถให้บริการแก่ เกษตรกรและผู้สนใจได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งทางด้านวิชาการและการปฏิบัติในพื้นที่

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรใน ชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไป ปฏิบัติอย่างไร)

ข้อมูลเกษตรกรที่นำความรู้จาก ศพก. ไปใช้

- นายดำรง สุกใส เข้ามาศึกษาเรียนรู้เรื่องการผลิตข้าว แล้วนำไปปรับใช้ในแปลงของตนเอง

- นายทำนนท์ แซ่ลี้ เข้ามาศึกษาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนรู้ ร่วมกับ ศพก. พร้อมก็นำมาปรับใช้กับ

ศพก.

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

๑. เป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนางานด้านการเกษตรในพื้นที่ ร่วมบูรณาการกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภาคีในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร พัฒนางานด้านการเกษตร
๒. เป็นกลไกในการบูรณาการร่วมกันของกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานภาคี
๓. เป็นจุดจัดงานด้านการเกษตรต่าง ๆ เพื่อให้พี่น้องเกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านการเกษตร

๔. ร่วมวิจัยกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ สถาบันการศึกษา

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

เริ่มต้นจากการมีจิตอาสา ดำเนินกิจกรรมของศูนย์ การถ่ายทอดความรู้ การเป็นวิทยากรแก่ผู้ที่สนใจ มีการถ่ายทอดความรู้ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการให้แก่เกษตรกรในพื้นที่อยู่เสมอ รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พูดคุยปัญหาในเรื่องการผลิตข้าว และปลา ร่วมกับเครือข่าย ผ่านเวทีการประชุม และอบรม

ทักษะการเป็นวิทยากร

๑. เป็นผู้มีความรู้จริงและรอบรู้ในเรื่องที่เป็นวิทยากร ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ สามารถประยุกต์สิ่งนั้นให้เป็นจริงได้
๒. เป็นผู้ถ่ายทอดเป็น ก่อให้เกิดความรู้
๓. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความจริงใจในการถ่ายทอดความรู้

ประสบการณ์การเป็นวิทยากร

โดยส่วนใหญ่จะเป็นวิทยากรที่ไม่เป็นทางการ ให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่มาขอความคิดเห็นโดยเกษตรกรจะเดินทางมาที่ศูนย์เพื่อมาขอรับความรู้ หรือหาแนวทางแก้ไขปัญหา เป็นระยะเวลากว่า ๑๐ ปี

วิทยากรที่เป็นทางการ เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เมื่อสำนักงานเกษตรอำเภอพนสนิมคม ได้เข้ามาดำเนินงานร่วมกับทางศูนย์ ฯ

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน มีความภาคภูมิใจที่ได้รับการคัดเลือกให้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ ณ สถานที่แห่งนี้ ทำให้เกิดการพัฒนามากขึ้น มีหน่วยงานให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือ

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

นายอนันต์ หาซิด มีภาวะการเป็นผู้นำทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนี้

๑. ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอพนัสนิคม

๒. คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

จังหวัดชลบุรี

๓. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

๔. อาสาสมัครหลวงอำเภอพนัสนิคม

๕. คณะกรรมการวัดทุ่งเหียง

๖. คณะกรรมการโรงเรียนวัดทุ่งเหียง

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

- เสียสละพื้นที่ส่วนตนในการตั้งศูนย์เรียนรู้ ฯ ให้ผู้ที่สนใจหรือมีปัญหาด้านการเกษตรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ รวมถึงให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาใช้ประโยชน์อาคารศูนย์เรียนรู้ ฯ
- เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมประชุมวางแผนจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
- เป็นจิตอาสาร่วมพัฒนาสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน ช่วยขุดลอกคลองในหมู่บ้าน ข้างวัด ข้างโรงเรียน โดยใช้รถและแรงของตนเอง
- เป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ทั้งทางเกษตรและทางสังคม เสียสละร่างกาย และเวลาทำประโยชน์แก่ส่วนร่วม
- ปลูกป่าธรรมชาติบริเวณที่เนินรอบ ๆ บ้านที่อยู่อาศัยตามดินบ่อปลา และคันนา เพื่อสร้างระบบนิเวศน์เป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ลดการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี โดยใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก และปุ๋ยชีวภาพ สารอินทรีย์ต่าง ๆ ในพื้นที่นา

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการพึ่งพาตนเอง นำเทคโนโลยีมาปรับใช้

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

สำนักงานเกษตรอำเภอพนัสนิคม สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ประมงอำเภอพนัสนิคม

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

ใช้แบบสอบถาม และการถามตอบ

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

เกษตรกรติดภารกิจ ในบางครั้งอาจไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้ ช่วงระยะเวลาไม่สอดคล้องกัน

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.